

צלם גטו לודז' מנדל גרוסמן מצלם גירוש מהגטו.

מרחובות הגטו לרחבי העולם

► אוסף התצלומים של ארכיון יד ושם עולה לאינטרנט

מאת ד"ר דניאל עוזיאל

מנדל שולף את מצלמתו. לא עוד פרחים, עננים, טבע, דומם, נוף. בתוך הזוועה שמסביב מצא את ייעודו: לצלם ולהשאיר עדות לדורות על הטראגדיה הגדולה המתרחשת לנגד עיניו.

כך תיאר אריה בן מנחם את מהות עבודתו של צלם גטו לודז' מנדל גרוסמן בספר **צלם הילך בגטו**. אריה בן מנחם עצמו היה צלם ובזמן המלחמה היה עוזרו של גרוסמן. גרוסמן נספה באפריל 1944 במחנה עבודה גרמני, אך בן מנחם שרד בשואה, ובזכותו הגיעו מאות תצלומים שצילמו שניהם בגטו ליד ושם. בחודש מאי 2008 יעלה יד ושם לאינטרנט חלק ניכר מאוסף התצלומים ההיסטוריים שלו – ובהם התצלומים שצילמו גרוסמן ובן מנחם.

תחילתו של אוסף התצלומים ההיסטוריים של יד ושם בפעילות איסוף של יחידים וקבוצות מיד לאחר סיום מלחמת העולם השנייה. עם פתיחת ארכיוני יד ושם ב-1955 שולבו בהם אוספי התצלומים שנאספו עד אז. ב-1983 הוקם מדור תצלומים נפרד, ובו נעשו האיסוף, הקטלוג והמחקר של תצלומים היסטוריים הקשורים לשואה. תצלומים אלו הם מקור רב ערך עבור היסטוריונים, מחנכים, סופרים, מפיקי סרטים ומתעניינים בציבור הרחב.

אוסף התצלומים ההיסטוריים מתעד מכלול תחומים בחיי היהודים לפני השואה ובשואה, בחיי שארית הפליטה באירופה לאחר המלחמה ובפעילות הצחצח

השואה במקומות שונים בעולם. התצלומים מגיעים ממגוון מקורות: ארכיונים רשמיים, אוספים פרטיים, מוזאונים, אוספים היסטוריים שונים וכדומה.

בעקבות העלאת המאגר לאינטרנט יהיו כ-130,000 תצלומים היסטוריים נגישים לקהל הרחב. (כמה אלפי תצלומים אחרים לא יעלו לאתר מפני שחלות עליהם הגבלות חוקיות של צנעת הפרט וזכויות יוצרים.) ציבור הגולשים יוכל לעשות במאגר חיפושים מורכבים על פי נושאים, שמות או מקומות גאוגרפיים. המעוניינים יוכלו להזמין תמורת תשלום עותקים איכותיים של התצלומים המוצגים באתר באמצעות קישור באתר.

האתגר של העלאת מאגר תצלומים גדול כל כך לאינטרנט הוא עצום. ראשית, יש צורך בהיערכות טכנולוגית מתאימה כדי לאפשר מהירות גלישה סבירה במאגר הכבד כל כך בשל כמות המידע המאוחסנת בו; במנוע חיפוש יהיה אפשר לעשות חיפושים מורכבים במאגר. שנית, העלאת מאגר כזה דורשת יצירת ממשק משתמש נוח וידידותי כדי לאפשר לגולשים לנווט בקלות את דרכם בתוכו. שלישית, יש להתאים את המידע הקיים על כל תצלום ותצלום במאגר להצגה באינטרנט. המטרה היא להבליט את המידע החשוב ביותר וליצור קישוריות נוחה לצורך המשך החיפוש או הרחבתו. נוסף על כך, לחיצה על תמונה מסוימת תפתח מפה של "גוגל", ובה מסומנים המקומות שבכתובית. כמו כן יש כוונה לשלב את המידע

◀◀ בעקבות העלאת המאגר לאינטרנט יהיו כ-130,000 תצלומים היסטוריים נגישים לקהל הרחב

לחיצה על תמונה מסוימת תפתח מפה של "גוגל", ובה מסומנים המקומות שבכתובית ▶▶

ילדים וגנות בגן ילדים במחנה עקורים בווינה שבאוסטריה, 1947

גירוש יהודי הולריך בלוקסמבורג בידי המשטרה המקומית, 19 בספטמבר 1942

גונטר מרקוזה על רקע בניין חוות הכשרה הצינית בגרוס-ביסן שבגרמניה. מרקוזה כתב יומן על התקופה שבה שהה בחווה (אוקטובר 1942-פברואר 1943) עד גירושו לאושוויץ.

הקיים באוסף התצלומים עם מידע הקיים במאגרים אחרים של יד ושם ושכבר נמצאים באינטרנט או שיהיו באינטרנט.

"ארכיון יד ושם משקיע רבות בשנים האחרונות בסריקה דיגיטלית ובמחשוב של אוספיו השונים", מסביר מנהל אגף הארכיונים ד"ר חיים גרטנר. "רוב התצלומים שבידינו נסרקו וקוטלגו, וכעת אנו יכולים להעלות אותם בהדרגה לרשת האינטרנט. מטרת הפרויקט היא בראש ובראשונה לתת לציבור הרחב גישה ישירה ופשטה אל אוסף המקורות העצום שנאסף במשך למעלה מ-50 שנה ביד ושם. אנו מקווים שהעלאת המאגר תעורר את המודעות לחשיבותם של התצלומים ותעודד עוד אנשים למסור ליד ושם למשמרת תצלומים ומסמכים דומים המצויים ברשותם. כמו כן אנו מקווים שחשיפתו של האוסף לקהל הרחב תסייע במאמץ המתמשך לפענח את התצלומים ולזהות את האנשים המצולמים בהם, וכן להבהיר ולתקן את המידע שלנו על התצלום ועל נסיבותיו כך שיממש את מורשתם של הנספים, ובהם הצלם מנדל גרוסמן".

קרן משפחת אדלסון וננסי וסם שאמי ומשפחתם (ארצות הברית) תומכים בהעלאת מאגר התצלומים של יד ושם לאינטרנט.

הכתב הוא מנהל מזור התצלומים באגף הארכיונים.